sudilęs Jono Kazimiero Vazos šilingas ir plokštinio koklio kampo fragmentas, dekoruotas Radvilų giminės herbu „Trimitais“, datuojamas XVI a. 4 ketvirčiu.

Šurfuose 4, 5, 20–35 cm gylyje rasta keliuko, vedusio nuo dvaro sodybos vartų iki arklidžių pastato, akmeninio grindinio su paviršinio vandens surinkimui skirtu grįstu lataku fragmentų (2 pav.). Tai XIX a., paskutiniojo dvaro sodybos egzistavimo laikotarpio, susisiekimo įrangos fragmentai. Tikėtina, kad keliuko grindinys buvo įrengtas kartu su grindiniais, esančiais buvusių arklidžių ŠR pusėje.

On the Grounds of the Čiobiškis Manor Complex

The 6 2021 test pits (totalling 13.5 m^2) revealed a 0.35–1.2 m thick, 16th–21st-century cultural layer as well as finds that confirm the historical data that the Čiobiškis Manor complex already existed at the confluence of the Musė and Neris in the 16th century. Test pit 3 yielded a fragment of a 16th – early 17th century building foundation. It is possible to connect the sherds of a crest stove tile (*Bekrönungskachel*) decorated with an image of St Casimir (?) found in Test Pit 2 with this period (Fig. 1). At a depth of 1.1 m from the present-day ground's surface in Test Pit 6 on the SW edge of the manor complex, a disturbed archaeological layer horizon up to 18 cm thick yielded a worn John II Casimir shilling and a corner sherd from a panel stove tile (*Blattkachel*) decorated with the Radvila family's trąby coat of arms and dating to the 4th quarter of the 16th century. The 19th-century road leading from the manor gate to the stables: fragments of stone paving with an accompanying lined drainage channel (Fig. 2), was found at a depth of 20–35 cm from the present-day ground's surface in Test Pits 4 and 5.

Diana Oleinik

Alytaus dvarvietė

2021 m. Alytaus dvarvietės teritorijoje (Alytaus miestas) atlikti žvalgomieji tyrimai. Darbai vykdyti dvarvietės P dalyje, planuojamos tvarkyti Šilelio gatvės ruože. Kairiajame Nemuno krante gyvenvietė pradėjo vystytis vėliau nei dešiniajame, vadinamajame pirmajame Alytuje, tik išnykus kovų su kryžiuočiais grėsmei. Dvaro sodyba galėjo būti įkurta apie XV a. vidurį, po Melno taikos. Dvaras, kaip administracinis vienetas, bei Alytaus ekonomijos centras egzistavo iki ATR trečiojo padalijimo 1795 m. (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 199–205).

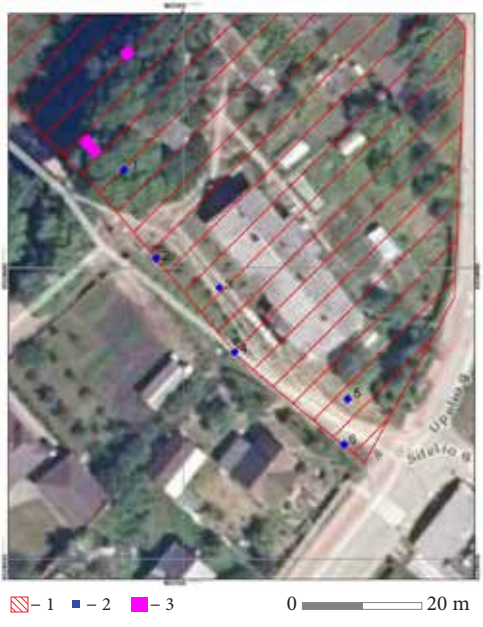

1 pav. Situacijos planas: 1 – saugoma Alytaus dvarvietės teritorija; 2 – 2021 m. tirti šurfai; 3 – 2018 m. artimiausios tyrimų vietos. P. Vutkino brėž.

Fig. 1. The situation plan: 1 – red: the protected area of the Alytus Manor site; 2 – blue: the 2021 test pits; 3 – orange: the closest 2018 investigation sites.

Ties dvarvietes P riba iki XX a. vidurio į Nemuną tekėjęs upelis buvo užpiltas XX a. II pusėje, suformuota Upelio gatvė.

2018 m. dvarvietės teritorijoje atlikti žvalgomieji tyrimai jos vertingosioms savybėms patikslinti. Ištirtos 3 perkasos ir 24 šurfai, iš viso 180 m^2 plotas, fiksuoti dvaro laikotarpiu susiformavę tamsiai pilko grunto sluoksniai su XV–XIX a. radiniais, smulkiais geležies amžiaus lipdytinės keramikos, daugiausia I–II a. brūkšniuotos, fragmentais. Rasta pavienių titnago nuoskalų, skelčių, įmovinis kirvelis (*ATL 2018 metais*, 2019, p. 199–205).

2021 m. tyrimai vykdyti reljefiškai žemiausioje dvarvietės PR dalyje (1 pav.). Šioje vietoje terasos šlaitas leidžiasi PR kryptimi, link Nemuno, iki XX a. vidurio buvusio upelio santakos. Palei Šilelio g. ištirti 6 šurfai, iš viso 6,5 m^2 ploto.

Šurfuose 1 ir 2, tirtuose reljefiškai aukštesnėje, lygesnėje vietoje, aptiktas vertingas archeologinis sluoksnis. **Šurfas 1** tirtas apie 16 m į ŠV nuo gyvenamojo namo Upelio g. 21. Jame po velėna ir pilku gruntu nuo 20 cm gylio glūdi 30 cm storio šviesus pilkas dulkingas gruntas su medžių šaknimis. Jame rasta rausvos spalvos plytgalių fragmentų, XVII a. keramikos ir langų stiklo fragmentas, vienas smulkus geležies amžiaus lipdytinės keramikos fragmentas, gausiau XIX–XX a. buitinės keramikos šukių, nedaug galvijų kaulų. Žemiau, po 2 cm storio pilko humusingo grunto tarpsluoksniu nuo 50–60 cm gylio tirtas 20–30 cm storio tamsesnis pilkas dulkingas sluoksnis. Horizontas nežymiai nuolaidėja P kryptimi, palei šlaitą. Jame rasta XVI–XVII a. neglazūruotų keramikos fragmentų, smulkus žalios glazūros plokštinio koklio fragmentas bei smulkių geležies amžiaus daugiausia brūkšniuotos lipdytinės keramikos šukių (2 pav.). Žemiau, 90 cm gylyje, pasiektas gelsvas smėlis – įžemis. Šurfo V kampe įsigilinta dar iki maždaug 1,4 m gylio. Ties 1,3 m gyliu po gelsvu smėliu glūdi balsvas smėlis su rudo geležingo smėlio intarpais. **Šurfas 2** tirtas apie 16 m į PR nuo pirmojo. Jame po velėna, dirvožemiu ir piltiniais sluoksniais nuo 50 cm gylio fragmentiškai išlikęs analogiškas kaip pirmame šurfe apatinis horizontas – pilkas, dulkingas 5–15 cm storio sluoksnis be radinių. Jis fiksuotas tik šurfo Š dalyje. Įžemis, gelsvas smėlis, pasiektas 60–70 cm gylyje. Likusiuose šurfuose, tirtuose į P, šlaito vietoje iki pat įžemio fiksuoti daugiausia piltiniai XX a. sluoksniai, radinių nerasta.

2 pav. Lipdytinės brūkšniuotos keramikos fragmentai. D. Oleinik nuotr.

Fig. 2. Sherds of brushed pottery, which should mostly be considered hand built.

Tirta teritorija ir dvarvietė yra terasoje, Nemuno ir iki XX a. buvusio upelio (dabar Upelio gatvė) santakoje. Lipdytinės keramikos radiniai liudytų, kad šioje vietoje galėjo būti senovės gyvenvietė. Dvaro gyvavimo laikotarpiu vykdant intensyvesnę ūkinę veiklą greičiausiai apardytas ankstyvesnis smėlingas geležies amžiaus kultūrinis sluoksnis. Todėl radiniai yra persimaišę ir vertingas kultūrinis horizontas yra su įvairialaike medžiaga. Kitaip nei aukštesnėje, lygesnėje terasos vietoje, šlaite reljefas yra performuotas, ir iki tol buvę sluoksniai daugiausia suardyti.

The Alytus Manor Site

The 2021 field evaluation (6 test pits totalling 6.5 m^2) in the S part of the Alytus Manor site (Fig. 1) revealed a valuable archaeological layer in Test Pits 1 and 2, which were on higher ground. Under the surface layer in Test Pit 1, from a depth of 20 cm, was a layer containing 17th–20th-century finds followed from a depth of 50–60 cm by a grey dusty layer containing 16th–17th-century finds and small sherds of Iron Age hand-built pottery, mostly with brushed surfaces (Fig. 2) and at a depth of roughly 90 cm, sterile soil. In Test Pit 2, an analogous layer was identified above the sterile soil, only it had survived fragmentarily and contained no finds.

Marius Petkus,
Darius Balsas,
Rokas Kraniauskas

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – sklypas Mokyklos g. 33; 2 – neišlikusių pastatų vietos (1944 m. aerofotografijos situacija); 3 – išlikę senieji dvaro pastatai; 4 – 2021 m. šurfai. D. Balso brėž.

Fig. 1. A situation plan of the investigation: 1 – the boundaries of the plot at Mokyklos St. 33; 2 – the site of vanished buildings (based on a 1944 aerophotograph); 3 – surviving old manor buildings; 4 – the 2021 test pits.

Sendvario dvaras

2021 m. Klaipėdoje, sklype Mokyklos g. 33, atlikti žvalgomieji tyrimai (1 pav.) Sendvario dvaro sodybos fragmentų (UK 32837) teritorijoje. Sendvaris – seniausias dvaras Klaipėdos apylinkėse, minimas jau nuo 1376 m. Pradžioje tai galėjo būti tik aptvaras, kuriame laikyti gyvuliai Klaipėdos pilies įgulai. Vėliau pastatyti administraciniai gyvenamieji pastatai juos aptarnavusiems žmonėms bei ūkiniai statiniai. XVII a. Sendvarį valdė Jakobas Tiede, Friedrichas Werneris. Pastarasis save kildino iš kilmingos Wernerių von Ursel giminės, tarp kurių būta ir Ordino magistrų. 1723 m. įkurtas naujas administracinis vienetas – Sendvario valsčius, apėmęs 125 kaimus. 1915 m. dvaro rūmai ir tvartai sudeginti. Pastatai XX a. 2 dešimtmečio pabaigoje – 3 dešimtmetyje atstatyti. Per II Pasaulinį karą dauguma Sendvario pastatų išliko nesugriauti (Elertas D., Sendvaris, *Klaipėdos dvarai*. Klaipėda, 2005, p. 5–18). Anksčiau archeologiniai tyrimai Sendvario teritorijoje ir jos aplinkoje nevykdyti.